

WWW.UNILIBS.NS

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 6. У Будиму 29. Фебруара 1864. Год. VI.

Свештеници и школа.

(Свршетак.)

Из поменутог одношај било да свештеник учитеља сматра као помоћника или као државно наређена млађа чиновника свакојко следује, да треба учитељу у овом теретном и мучном делу учења гомиле невоспитане деце колико више може на помоћ да иде. Ово ће учинити, ако буде чешће у школу долазио, ал не само као настойник ил каплар, да виа и гони; овако посећаванѣ школе има увек повечег неспокойнога за учитеља, особито за болѣга, и што се чешће чини тим већма срце учитеља од свештеника раздвја, особито, кад се тај немили посо немилим начином свршује. Али е сасвим друго оно посећаванѣ школе, где свештеник са любви долази да учитељу помогне. Овде е и начин посете сасвим другачиј, ту ни мрвице онога неповольног и несноснога нема, пак се овой посети радују и деца некмољ учитель. Колико пута на неделю да посети школу? Закона изрична нема, ал едаред ваља сваке суботе пре вечерња ради неделног изпита. Да треба оним учительима чешће долазити кои више помоћи требую по себи се разуме, као и то, да неваља ни сувише често, као ни сувише редко. Колико ће пута долазити, то од различити околности зависи, ал свештенику јошме на срцу стои школа, учитель и деца срце ће само казати и научиће да праву меру погоди. При овим посетама неваља да се задовољи самим слушањѣм, него кад е сватио начин учительѣв, онда ваља да и сам децу о овом ил оном у то коло спадајућем запита, особито у колко се са науком хришћанском додирује, а највише тога ради, да децу и сам позна, па да прилежну и уредну похваљује, средню подстиче, а леню и небрежљиву опомиаѣ. Још лепше учини ко при посетама кад кратку и лепу приповедчицу деци приповеди, кад из житија светих лепши кои одломак прочита, или о наступајућем празнику ил значаю истога

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

више шта него учитель рекне, ил езгру идућег еванђељия извуче, или ма и из друге коє науке узгредно што ал поучно укратко децу научи. Само се има чувати од погрешака пред децом, да их нипошто пред децом неучини и нипошто учителя пред децом да непонижава, у питања учителѣва да недира, у говору да га непрекида, пред децом да га непоправља, нипошто да га пред децом некуди ни оног незнанѣ, а своє знанѣ деци на очи да изводи. Учителѣв ауторитет валя пред децом као светињу да чува, више нег свой. Ко оца пред децом кара и грди већна каштигує и убия децу нег оца. Још горе чини онај, ко учителя пред ђацима и поправља, некмол' кои срамоти. Ово несме никој власт чинити и никој наметаи човек ни за главу учинити неће, но само безналица и невештак. Ниє мучно учителя сбунити, децу и учителя смести, застрашити, то є код ови у часу, чим виде, да им кои старешинна долази. Нека посета застраши ленѣ и немарне, а савестиима и ревностнима валя да буде радованѣ. Никада дакле пред децом учителя нескуди ни изправљай, но похвали, ако є зато, подигни му ауторитет пред децом, особито кои ти свойски ради, па ће обоици слава бити и велика корист деци.

На помоћ учителю валя свештеник да и тим притече, да дечие родителѣ кад их походи задобие за школу и учителя; па ни том приликом да непропусти децу пред родителѣма помало прокатихисирати, из овог ил оног предмета запитати, песму ил псалм кои на изуст изговорити дати или одпојати, пропис показати, читанку овде ил онде отворити и др. то вољу деца и родителѣ, па то чинити валя за любав школе, а нипошто неговорити преко учителя, иѣгове мане неоткривати, некаљати га, ни као брбљива баба оног кудити да себе уздигне, него валя свакако гледати па учителю ауторитет и част сачувати, још где би шта неповольног чуо, ако су погрешке мале покривати, извињавати их и гледати, те помирити, то миѣнѣ изравнати и на добро известити.

На помоћ учителю валя свештеник да иде и тим, да га наводи, да у свом знању и вештини у свакој поединој струци прописани наука све темельнии буде и тврђи, па ако то неби пошло другчие, да сам са њим учи. Чешћи састанци, конференције, основни разговори и свойски претреси єдне по єдне науке, читанѣ ваљани квивга и часописа неби смео никон савестан свештеник као надзиратель школе пренебрегнути.

На помоћ учителю валя свештеник да буде и тим, да га свуда заступа и свако насртанѣ на иѣгово право одсудно да одбия.

Неприлични и многом неподноси да сам себе брани, зато ваља едан другога, особито стари млађег и свог млађег, па и свештеник учитеља свога наместника и помагача, и да се за њга и њгове на браник стави. Још ваља да буде саучесник како радости тако и сваке беде и невољ свог учитеља, по лицу да види и осети шта оног тишти, па да и учитељ види, да он у своме свештенику искреног пријатеља има, пред ким сме без иког тајна своје срце открити и саобштити како радости тако и невољу своју, своје бриге као и болове. Особито би ваљало, да се свештеник заузме и све могућно да учини, да учитељ што болј материјално снабдевен буде обштини и паству свом топло на срце међући ону еванђелску реч Гал. 6,6: „Кои се учи нека даје део од свакога добра свог ономе, кои га учи, пак да родитељи учитељу своје деце у свакој овог нужди и невољи рука помоћи буду. И на власти ваља да се обраћа свештеник за свог учитеља чим дозна, да онај помоћи треба. Нек нечека док онај дође да плаче и да моли, ер само баби приличи плакати и плач гледати, своју невољу у понижењу казивати и туђу беду са гордошћу слушати; прави човек пре ће угинути нег плакати и прави избавитељ пре у помоћ притећи нег дочекати, да га за њу моле и да му плачу.

Да се све ове из горепоменутог одношај свештеника према школи деци и учитељу исходеће дужности свештеничке точно изврше нужно је свештенику знања и вештине исто онако, као и за све остале званичне дужности њгове, нужно је припреме и изобраажења како за онај чин што га према цркви тако и за овај, што га према школи и учитељу заузимљ. Ил држи ко, да је одма сваки и за ово способан, чим је свештеником постао? Нешто се истина чини, да он кад први ред у школу ступи небуде сасвим непознат и неучини шта пред учитељем и децом као кои о школској задаћи и радњама ни појатја нема. Педагогија и методика учисе и у Богословији. Само на ово сећајући се мора сваки, коме је ово из ближег познато самном руку на срце метнути и признати, да је ово до скора тако жалостно ишло, ученј као и предаванј, да је већ на подсмев и поругу било и онима кои уче, и онима кои предају и настојавају. Сећам се, да сам од люди слушао, на којих се реч ослонити могу, да је наш блаженопочивши патријарх чим је оно школски саветник практичне курсове са учитељи свршио, одма наредно, да се од сад та методика и у Богословије уведе и предаванј онако практично удеси, као што је у препарандији у Сом-

бору, али се то није одма извршило. Но пошто се сад увидила нужда, од како је надзирањ школa свештенству поверено, и нико, ко на свештеничке науке пође неможе рећи, да ове науке никад требати неће, но сваки и за надзиратеља школе изабран бити и као такав дужност примити мора, не само на науку хришћанску но и на све остале овде прописане пазити; и почем је за ове науке сама држава прописала не само материял, и колко га се за кое време, но и начин, којим се предавати има; почем дакле свештеник као надзиратељ школе јасно појатије имати мора о задањи и устройству школе, о дужностима како учитељским тако и својима, и мора у руковању тога и практично вешт бити, те по томе се прека нужда увидила, да се наука ова у Богословияма својским предавати мора, а не по онима до скоро употребљаваним манускриптима, и по оном до скоро практицираном начину, којем се морао сваки свестини и практични човек чудити, како се могло то онако недотупавно радити и предавати без иког обазирања на оно, да ће сваки слушаоц чим у прву и најближу народну школу корачи сасвим друго видити да се ради, него што се онамо учи да се радити има; то је данас настојаванј дотични свештени старшина променуто и наш млађи свештенички нараштај биће у овом погледу много вештин, а од стариј неби требово инедан труда да зажали, најближега од бољи учитеља да чешије посети и у школи практично да види, шта се и како ради, а притом да кратко упутство само едаред својским пређе, где је све шта се чинити има на ситније разложено. Најпосле имам приметити, да се дужност и ова као и свака најболј научи у чину самом, ко само озбиљну вољу има. Ако ће ко из школе најболји учитељ изаћи, тек с' праксом прави ће учитељ постати. Исто је тако и са правим надзиратељем школе и учитеља. Ко је онолике науке свршио, томе неможе мучан посо бити и то мало доучити, ако само вољу има. Ал ово неиде, ако ко мисли одма чим у школу ступи све преврнути, сасвим други ред уводити. Ово младим свештеницима говорим, за кое би много више учинио него оно Хоповачки игуман за Доситеја што је хтео и њи болј нег Раиће начинио, кад би ми можно било и кад би на оној пости стајо с' кое се ово учинити даде. Али док ко све оно ненаучи што је нужно, дотле се валя од свакога неизвесна корака чувати. Најпре валя видити, научити, извештити се, па онда наилазити. Млађима свештеницима препоручуем годину две дана мотрити и слушати, добре школе посећавати, са вештим учитељма дружити се, болю коју педагогичку књигу на немачком ил другом приступном езику кад смо

сиротина те своє немамо темельно проучити, и практично полагаю извештити се у учено и слишаню деце, па онда наилазити, кад є и знаня и искуства сабрано. Али ни онда недржати, да є тим све постигнуто; ни надзиратель ненаучи све и за навек, него валя непрестано отимати, непрестано радити а Богу се молити, да и он свой благослов даде. Никои предмет школски неваля презрети, зато є нужно и школски лист читати, и камо срећа кад би их и више имали, — па онда мора онавика, да свештеник ние кадар школом руковати, бар код нас Срба умукнути, и одношенї између свештеника и учителя мора све лепше и благословенїе изаћи.

Кад се овако узчини, онда неће нико смети рећи да свештеници свою дужност нечине. Ја сам признаем, да сам према моим учителяма много реда погрешно и молим: Господе! Опростими греха! Найпоследне нећу да завршим баш с' оним речма, као што неки мисле: Кома є у шаки школа, томе и будућност; али толико смем рећи, да без школе ние ни будућности.

Є дан свештеник.

Изясненїе Свете Литургиє.

Изъ Духовне Бесѣде извадио Н Ћ. В.

(Продуженї).

4. О свештенымъ одеждама.

Свештене одежде, коє се употреблюю при служеню свете литургиє єсу ове:

Стихарь єсть одећа дугачка кою носе сви свештено-служители и причетници; прави се одь бѣлога платна и онда означає чистоту живота, коя треба да краси свако духовно лице, или се праве одь шарене и пругасте матерїе, за споменъ рана' Христовыхъ. Дугачкїи бѣо стихарь давао се у древна времена свакоме новопросвѣненомъ Христианину, те се у нѣга осамъ дана после крштєня у цркви облачио. Свештеници и архиереи носе стихарь подь горньомъ одєждомъ, и с' тога се ныховъ стихарь назива другчїе и Подризыкь. Одь овога стихара разликує се дѣчи стихарь или малый фелонь когма носе дѣца кадъ се облаче у цркви.

Наруквице употреблюю се за стезанѣ широкихъ рукава свештеничке дольніѣ одежде. У духовномъ смислу значе оне ужета, коима су пречисте руке Христове свезане биле, кадъ су га Пилату водили; притомъ јошть значе оне и снагу кою свештенослужитель одъ Бога проси, да може свету Тайну свршити.

Орарѣ єсть дугачко и узко облаченѣ, коє діакони на левомъ рамену у накрєсть носе. Изнайпре се ораремъ називало оно платно, коимъ су діакони причестницима уста отирали, и показивали народу редъ молитве, оглашенима давали знакъ, кадъ имаю изъ цркве изилазити. Св. Јоанъ Златоустъ велн, да орарѣ означує анђелска крила с' тога што и самъ чинъ (редъ) діаконскій представля анђеле. Полуђакони се ораремъ око пояса опасую.

Епитрахиль. Єсть свештена одежа кою архиереи и свештеници носе на врату и коя се спушта сапредъ нузъ прси до доле. Епитрахиль є постао одъ орара око врата савиєногъ и сапредъ пуштеногъ пакъ до доле скопчаногъ. Ово се особито видити може на стародревнымъ епитрахильима у грчкимъ црквама. Безъ епитрахили несвршує свештеникъ никакво свештено дѣло. У духовномъ смислу епитрахиль служи за знаменѣ благодатныхъ дарова, коє прима свештеникъ одъ Бога, да може свршивати свете тайне.

Поясъ, коимъ се служећий свештеникъ опасує поврхъ стихара и епитрахили да може лакше одправляти свето дѣло, а да му дольне одежде несметаю, значи ону готовость с' коіомъ треба да свештеникъ радо служи Богу, а значи и снагу Божию коя свештеника укрѣплює да непорочно служи.

Набедреникъ є платно на четири ѱонка украшено съ икономъ, коє носе свештеници о поясу на десной страни. Онъ означує маць духовный, коимъ треба да пастири одгоне непријателѣ Христове цркве. Набедреникъ носе само архиереи, а по благослову нѣховомъ дає се онъ архимандритима, протосингелима и другимъ отличнымъ и старимъ свештеницима, у знакъ да они учествую у управляю св. цркве.

Фелонъ. Єсть горня одежа свештеничка дугачка, округла, безъ рукава, и сапредъ мало изрезана. Овакову одежду носили су обично древни Евреи надъ остальымъ своимъ халбинама, и такову су и апостоли Христови имали (апостоль Павле спомниѣ у єдномъ посланию свомъ да му се фелонъ пошлѣ). Фелонъ значи

ону хламиду или црвену кабаницу у коју су војници обукли Христа, кадъ су му се ругали пре него што ће га повести да га разапну. У старо време носили су и архиереи фелонъ са многимъ крстовима украшењъ, са чега се називао и полиставрионъ, кое значи многокретна одежа. Фелонъ напoминѣ свештеницима одежду правде и добродѣтели, којомъ су дужни одѣвени бити служитељи Христови.

Саккосъ естѣ одежа, коју сада сви архиереи носе умѣсто фелона, с' којимъ има едно и исто духовно значењѣ. Онъ е подобанъ одежди старозавѣтнихъ првосвештеника'. Грчки цареви носили су спочетка овакову одежду, пакъ су јошѣ у нашомъ вѣку изъ усрдія къ цркви предали врховнымъ архипастирима да ју такође носе. Спочетка су у сакосу служили само патријарси на три велика празника Ускрсь, Божићъ и Петдесетницу, после тога одобрено е да га и остали знатни архиереи носе, и садъ већ одъ врло давнашнѣгъ времена сви епископи у сакосъ се облаче.

Омофоръ или Парамникъ естѣ одежа коју само архиерей смѣ носити, и тако е тѣсно скопчана са њиховымъ достојанствомъ, да они при свакомъ свомъ свештенодѣйству омофоръ на себе узимаю. Ова е одежа врло древна, јошѣ ју е св. Евангелистъ Марко у Александрији употребљавао. У старо време прављена е одъ чисте вунене матеріе. Архиерей, кадъ метне на себе омофоръ, представља самога Исуса Христа, кои е на раменима своима понео грѣхе цѣлога свѣта и кои е нашъ ходатај (заступникъ) предъ Богомъ Отцемъ. С' тога се иште да свакиј архиерей буде подражателъ благогъ и великогъ пастира Исуса Христа, кои е узео на себе немоћи стада свога. То му опоминѣ и ова архиерейска отличителна одежа, која значи заблуђену ону овцу у причи евангелској, коју е Господаръ тражио и нашавши е метнуо на рамена, и донео у своје стадо.

Митра или круна замѣнюе кидаръ, когъ су носили на глави старозавѣтни првосвештеници. Значи славу Господню и властъ која се дае вишимъ служитељима цркве, а такође и онај вѣнацъ одъ трия, когъ су метнули Христу Спасителю у време страдања његовогъ. На митри архиерейској насликане су иконе: Исуса Христа, Матере Божіе и Евангелиста', а на врху стои крстъ.

Панагія естѣ кутія у којој се налази икона пресвете Богородице. Ју и крстъ носи архиерей на прсима кадъ служи

св. Литургию. Обоє напомињу ону високу и унутрашню побожностъ, и тврду коя има красити срдце архiereя Божieгъ.

Жезалъ или Ш така дає се архiereю за знакъ власти коiомъ управя стадо Христово, и напомињ му дужностъ да отечески пазя и надгледа свою паству, одтуда се и зове патарица, или отчинска, пастирска штака. На врху штаке архiereйске представлѣне су кодъ насъ две змiе, и између њихъ или надъ њима блиста се крстъ за знакъ побѣде кою треба да Христиани надъ своимъ страстима и надъ противникомъ истине отдрже.

На среди штаке обавиєнъ є меканъ убрусацъ, кои означава онай убрусъ с' коимъ є Исусъ Христочъ апостолима при умовенiю ноге отр'о.—

(Продужиће се.)

Доситей Обрадовић.

(Єдно животописанѣ. Старий деци за читањ).

(Продуженѣ.)

Крф. Света гора. Смирна. „У лађи сами Грци — вели Доситей, а я ни рече грчки незнаюћи ни с' ким єдне рече проговорити. Муке мое! Слушам не би л' шта разумео; нигде ништа, што є оитно ситно, иду им речи сушта просо; немого се начудити, како се разумеу. Али што Бог да, помислим у себи, док ово новчића имам отимађу се што више могу да научим, а кад нестане, я ћу опет у Далмацию.

„У Крф приспевши нађем єдног вояка Далматинца, кои добро грчки говораше те погодим се, да ме учи грчки и станем с' наши писмени писати грчке речи и найнуждние разговоре. Ту останем 45 дана написавши и напамет научивши много найнужднии разговора. После нађем лађу и дођем у Мореу. Овде пођем пеице од места до места, да лагано прегледам све красоте овога славног острова. Пуну би књигу имао писати, кад би све красоте оне описивао. Два месеца задржим се ходѣћи по они неизказане красоте мести; онда преко Триполице пређем у Науплию, ту уђем у лађу за атонску (свету) гору.

„Четврти дан стигнем овамо и єдан Бугарин калуђер одведе ме у Хилендар. Али како ми жао беше, кад чу, да є славни учи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

тель Евгение пре четир месеца одавде отишо и да се нѣгова шко-
ла развила. Ту проведем есен и зиму, а на пролеће чувши, да
има исто тако славан учитель на острову Патмосу одем на море
и пређем у Смирну. Чувши едан Грк шта намеравам упутиме у
велику грчку школу у Смирни учителю Ђротею. Одма одем тамо
и опазивши ту мноштво ученика, а међу њима и свештеника
врло се обрадуем. Овиме одговоре од Патмоса и задрже ту у
школи, где за 30 ученика наређено беше препитание и конак
безплатно. Пун радости приступим, да учителя у руку полюбим,
а он ми рече: Благодари Богу, кои те овамо доведе, овде ћеш
получити све шта желиш.

Три године сам овде провео код овога божественога мужа
удостоин свию малости и благодѣяния. Овде сам познао не-
видиму десницу благога промисла која ме води и која самном
управля. Сви алуumniсте живисмо у највећој любви. Учитель
наш као анђео небесни беше нам одат више него родитељ, и ми
се отимасмо, како ћемо му што већма угодити; а нѣму ништа
милине небеше, него наше добро владањ и трудолюбие у учению.
Злом, пакосном и лукавом небеше код Ђротея станка ни пристан-
ка. Сви виши ученици драговољно нижима помагаше лекције изяс-
нявајући и толкујући тако, да сваки од нас имасмо не едного, но
10 и 20 учителя, кои се сви отимаше, да нас што болѣ науче.

При крају треће године заметнесе рат између Турске и
Русије. Мене зваше у Смирни попа Србос, а то е толико значило
као и попа Московитос, те по том ми у Турској земљи неоста
ништа друго него беж што пре, и с' едним другом договоривши
се нађемо лађу за Мореу и излюбивши се са благодѣем и учителѣм
нашим одемо.

За овога учителя свог вели Доситей у старости својој:
„Света блажена душо Ђротејева! давно сам од Бога овај час же-
лно, да могу рећи: Повѣмъ има твоје кратіи моеи и посредѣ
многихъ народѡвъхъ воспю тѣ. Праведна душо! Ти си сад са
блажени духови у слави небесног оца за кога си живила и ког си
свету волю испуњавала. Прими овај знак вечне мое благодарности
и успомене. Приповедајући и слављћи добра дела и име твоје
славим самога Бога, кои е извор свакога добра и благослова!

(Продужиће се)

Срби у Угарској.

(За читанѣ стариой деци.)

I. СРБИ У УГАРСКОЙ ПРЕ КОСОВА. У Угарској било є Срба іош од најстариин времена. Кад су Маџари на краю IX века у ове землѣ дошли, они су на више места Србе као староседиоце ту затекли. Између осталих спомињу стари писци неке Србе около Весприма, кои су онде са своим кнезовима живили и едан свой манастир имали. Тако се спомињу многа места по Угарској, која од најстариин доба име србско имаше, као: Србице у Ньитранској, Србовци у Берешкој, Срби у Сатмарској, Србаля и Србата у Хуниядској, Србая у Зарандској, Србешѣ у Бихарској, Срб и Сирб у Арадској међи и више други места, где су Срби живили и іош онда више свои манастира имали. Ове насеобине србске вальда су іош из оног доба биле, кад су се Срби на почетку VII века из свога старог отацтва иза татрански гора овамо преселили. Али највише Срба било є іош онда у Срему и Банату, где су при долазку Маџара они господари били.

Стари писци хвале ове наше прапрадедове да су били врсни юнаци, кои су угарској круни велике услуге чинили. Тако казую за неке конянике Србе, кои год. 1044 краля Абу Самуила код Ђура юначки одбранише. Године 1052 одбранише крали Андрию. Год. 1242 сдружени са своіом браћом Хрватима потукоше на гробничком полю Татаре и спасоше краля. Белу IV. ког опет год. 1260 юначки одбранише те зато многи спашуке на поклон добише.

А како у ратовима исто се тако одликоваше и у другим службама и многи од њи долазише на највиша достојанства. Било є више Срба Палатина. Између ових знаменит є Палатин Јован, кои є за време младолетности краля Стевана II. год. 1120 пуно девет година управляо. Іош знатни є палатин Урош Бели, рођени брат славне оне угарске краљице Єлене Србкинѣ, кои є са своіом сестром за време болести мужа пђног краля Беле II. слепог и за време младолетности краля Гейзе II. много година угарском краљвином мудро управляо и од ова оба краля више спашука у Бачкој Банату и Срему на поклон добио. —

II. СРБИ У УГАРСКОЙ ПОСЛЕ КОСОВА. После пропасти на Косову г. 1389 почелису Срби из Србиє гонѣни пре-

великим насилѣм турским великим броем у Угарску прелазити, док се најпосле и деспоте амо непреселише.

Прво велико преселенѣ Срба у Угарску беше под угарским краљом Жигмундом одма после несретне косовске битке. Тада се населише Срби на острову Чепелю, где све повластице као слободни грађани добише, а после и на другој страни дунава ниже и више Будима више села дигоше и по варошима своје общине основаше. Две најзнатније общине из тог доба есу србски Ковин и Сентандрија.

Деспот Ћурађ Бранковић рођак по жени сакраљом Жигмундом, да би Србију што то од турског насиља закљонио преда г. 1433 Жигмунду Београд и добие у замену многе спаилуке по Угарској не само по Срему Бачкој и Банату но и по осталим странама; Солнок, Дебрецин, Токај, Сатмар, Мункач, Липово, Вилагош и др. и туда се по нешто србског народа бежећи од турског варварства настани.

Још више пређе Срба после пропасти Ћурђевоје столице Смедерева и населе се по целом Банату до Мориша и осную на оной страни Мориша Јанаполь у част Сибињанина Јанка тако назван, где од краља Владислава I. особите повластице добию.

Кад год. 1459 Турци србску државу коначно разорише и од нѣ турске пашалуке начинише, онда пређу и србске деспоте са мноштвом народа овамо, да овде наставе ратове са своим душманима. Сви ови Срби били су војници, кои су о свом лебу противу сви непријатеља краљви воевали, ал највише противу Турака.

Први србски деспота у Угарској био е Стеван Бранковић, кои е г. 1459 многи народ из Србије овамо превео и највише га по Срему настанио. Нѣга е и угарски краљ Матия за деспота припознао. Ови Срби били су најзећа одбрана Угарској противу Турака. Под краљом Матиом изчињавали су Срби езгру угарске војске, и били су не само оно 6000 одабрачи јунака највише ови сремски Срба, кои оно са свога црног одело име црне чете добише, но и сви остали врсни јунаци, кои су Турке кад су први ред на Угарску наишли тако разбили, да су их и из целе Србије изтерали, те деспота Стеван опет у Србији остане и владу настави. Али после две године грдној сили турској уступити приморан оде у Арбанаску и онде са Ангелином арбанаског кнеза Ћери оживши се остане, а на нѣгово место постане на овој

страни србски деспота Вук (Гргуровић) Бранковић г. 1471, син Гргура, а унук деспота Ђурђа. Овај је Вук био у заточеноу код Султана Мемеда, и султан га пошаље год. 1465 краљу Матији да мир уговори: али Вук прелазивши овамо поведе собом више србски великаша, међу њима и своје рођаке Павла Бранковића и Дмитра Јакшића, уз које многи народ овамо пређе, кои се по Срему и Банату настани, и одма ове за своје војводе узме, Дмитра Јакшића у горњем, Вука Бранковића са његовога великога јуначства прозвана Змайвуком у дојном Срему са столицом у Сланкамену и Павла Бранковића у Банату. Ове три славне србске војводе починили су са своим јунацима у свима ратовима краља Матије противу Турака чуда од јуначства и натерали су свакога Матијиног непријатеља, те је морао молити за мир. Зато је краљ Матија Србе као своју рођену децу любео, с' њима се по табори бавио и србски говорио, славу ону црну чету сам собом предводио, а остале србске војводе највећма отликовао, њима највеће спалике поконио и на највећа их достојанства подигао, Змайвука деспотом Павла кнезом и баном, а Дмитра хоругвоначелником своим начинио. Силно су ови Турке нагрђивали, а најзнатнија победа што су је ови над Турцима одржали била је она г. 1480 у Ерделю, где су 30000 Турака изсекли, и не само маџарску војску спасли, но Турке кроз Србију до Крушевца протерали и на 50000 србског народа изпод турског јарма отргли и овамо превели.

(Продужиће се).

Искрице за воспитатељ.

Страшљивост. Што које дете живљу снагу уображанија има, тим је страшљивије кад је насамо а особито у мраку. Ово својство није нимало шкодљиво, и оно ће се временом само од себе изгубити. Ал когод је рад децу насилним начином од срашљивости лечити, начини зло још веће, неузимљиви у есап да су сви такви покушаји још и врло опасни. Има много примера да су деца од тога велику болест (падавицу) добила. Исто тако ваља строго забрањивати сваку игру и шалу где деца једно друго плаше.

Школске вести.

ПРЕПАРАНДСКИ КУРС. Како данас сав свет увиђа, да благостанѣ народа од његовог изображења, а ово од његови учитеља зависи, тако се и сви старају, да учитељ не само материјално бољ снабдеу, но што е далеко важније, да их и бољ изобразе и што већма за то свето званѣ њихово припреме. У тој намери не само да на све стране учитељске школе подижу, у којима се учитељи за своје званѣ изображавају, но и школе те све већма разширяју; а почем народна школа масу народа изображава, то се на ове учитељи и на школе за ове учитељи наменѣне највећма базиру. Отуда почињу препарандски курс, кои е досад 2г. трајао на три године разширивати и у препарандску науку окром други још и природословљ и економију теоретичку и практичку као народу после оних најкористнију науку додати.

Ово би и код нас преко нужно било, нуждије но многим другим земљама, а могло би се самалим трошком завести, ваљало би засад само катедру за ово отворити, за коју би седам до осам сто форинти годишнѣ требало, а остало би се после све лако удесити дало. Имал' кога, ко ову велику потребу увиђа и увиђа цело замашај, кои ће ова катедра на препарандни изображавајући учитељѣ целог народа имати! Ко ће нам овај велики народни добротвор бити и ову катедру основати!

Више е пута напомињано, да она благодѣјаня, која се на штипендије дају ни близу тако користна нису, као ова што се школи чине, нит икоје фондације као ове на учитељѣ и катедре, од којих сав народ науку изчекуе и тражи. Одкуда би се и могла упоредити корист едном детету дате штипендије са користи катедре за све учитељѣ народне! А ово новиедоба почели су наши народни добротвори давати штипендије за децу од пет и шест сто фор. на годину. Колико би далеко веће благо народу учинѣно било, да су оваки велики дари на устроиѣ оваки по народ користни катедра и на повишењѣ плата професора остављѣни, онда би их доволно имали, да између најврвѣтних најврвѣтние беремо! Камо срећа да е само една овака сума на то остављѣна, да се на Сомборској препарандни та горепоменута катедра отвори!

ПОКЛОН ПРЕПАРАНДИИ. Преосв. г. бискуп Ј. Ј. Штротсма ер познат са свои велики и неброени блаотворстава, што их непрекидно чини, гдегод се народнога напредка тиче, поклатио е Ђаковачкој препарандни збирку природословно — технологичку и едну геогностичко минералогичку, у вредности од 45 и 35 фр. кое цели својой савршено одговараю.

ПОКЛОН ПРЕПАРАНДИМА. Преосв. г. бискуп Иван Краљ поклатио е 50 фр. да се подели сиромашниим препарандима на Загребачкој препарандни. Топла му хвала на овом милосрђу!

ОТЛИЧИЕ. Г. Марко Јанковиѣ учитељ у Мупкачу добио е у отличие за своју ревностну радню у школи и ревностно обучаванѣ деце у воћарству златан крст за заслуге. Ова су отличия мали дари ал снажни фактори, да целу околину задану и заузму за оном ствари, за коју се даю.

УЧИТЕЛЬСКЕ БИБЛИОТЕКЕ. Бечки учители сложили се пре две године да сваки дае на годину по 1 фр. па да отуда оснују себи библиотеку заради даљег изображања свог. Склопило их се одма 56 чланова. Тражили су нуждни књига и на дар, те скупили на крају прве године на 300 одобрани књига, и држали су 8 различити школски листова, а на крају прошле године имали су већ на 500 књига и 13 школски листова. У помоћ новцем им притиче и варошка каса и поедини приватни люди.

РЕМУНЕРАЦИЈЕ УЧИТЕЉИМА. Бечко градско заступништво дало је 3500 фр. на поклон своим 80 учитеља, кои су у недељној школи ревностно радили. Гдегод се овако за школу заузимљ мора напредка бити!

ОСНИВАНЉ ЛЕПШЕ УЧИТЕЛЬСКЕ ПЛАТЕ. Гроф Глайспах у Штаерској поклонно је једну државну задужницу у вредности 1200 фр. селу Крумеку као вечиту главницу, да се од интереса учитељу плата повиси. Ово је болј него која штпендија, јер се даје човеку кои сваке године не једно но стотину деце изображава.

СЛАВЉЕЊ ЦАРСКОГ ДАНА. Селяци у јрославској гувернии у Русији сложили су се 11 Септ пр год, на имендан свог цара да у славу тога дана подигну семинарију за учитељ свога окружја и скупили су одма међу собом на 64000 рубаља на ту цел.

НЕДЕЉНЕ ШКОЛЕ. Колика се важност на недељне школе полаже, одредно је баварски земаљски сабор, да се имају од навршене 12. па до навршене 18. године продужити.

ПРЕПАРАНДСКИ КУРС. Увиђајући велику и непремериму важност болјг изображења учитеља наредно је баварски земаљски сабор, да се препарандски курс на свима препарандијама са две на три године разшири, и обећао је сва на то нуждна средства дати.

ПЕНЗИОНИРАНЉ СТАРИ И СЛАБИ УЧИТЕЉА. У свом ревностном старашу за напредак школе и народно изображенј одредно је баварски земаљски сабор да се сваке године 80000 фр. на то даје, да се стари и слаби учитељи у пензију ставе, а школе млађима вештиња предају.

ИЗОБРАЖАНЉ СВЕШТЕНИКА ЗА ШКОЛСКЕ НАДЗИРАТЕЉ. Школски одбор у Виртембержкој наредно је, ради болјг педагогичког изображења свештеника за надзиратељ школа, да се имају подврћи испиту из ови наука башка од теологичког изпита и пред особитом комисиом и препоручно, да на сваки начин бар три месеца дана препарандију походе и онде учитељску радњу практично виде и науче.

ДИШТРИКТУАЛНА НАДЗИРАТЕЉСТВА. У войводству Готи (160000 житеља) опазило се, да свештеничко диштриктуално надзиратељство народне школе неиде са оним успехом и плодом како би се желило, те су сад наређени 8 цивилни диштриктуални инспектора, коих дужност сваке године сваку школу дваред обићи, на крају сваког полгодња точно надгледати и обширне извештав и предлоге дати; оком тог морају оне школе и по трећи ред надгледати, где слаби учитељ или супленти и помоћници раде.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 WWW.UNI... СЕМИНАРСКО ЗДАНИЕ. У Найвиду у Прајској подигнуто е прошле године ново учитељско здание о државном трошку, кое 150000 фр. сребра кошта.

ПОМАГАНЊ ШКОЛСКОГ ЛИСТА. Хрватско Наместничство одредило е 100 фр. у помоћ давати на лакше издаванј и уређиванј свога школскога листа „Напредка“ И ми му на овој милости топло благодаримо!

ШТАТИСТИЧНИ ПОДАТЦИ. Станј народне школе у будимској дијези год. 1863, по извештају правосл. консисторие.

У будимској дијези има 60 парохия са 56 школа, међу којима нема ни едне главне, ни едне одлучене мушке и женске, него су све обичне, где се сва три разреда и оба пола деце заедно уче. Међу овим школама само е 1 романска и 2 грчке, а остало су србске. У ово 60 парохия има 3172 правосл. дома, и у овима за школу способне деце мушке 1190, а женске 1003 (на кое исто оно приметити имамо што е већ на стр 29 о овом бројно речено) од ово на 2400 деце иде у школу 949 мушке и 570 женске, свега 1159, дакле више од поле никад е невиди. На ово 56 школа има 58 учитеља, по томе не дође на еднoг учитеља ни 20 деце, која у школу долазе, а 21 која недолази, кад бу дакле сва ишла неби на еднoг учитеља више дошло од 41.

По извештају инспекционом, по ком су 51 од ови школа летос прегледане има само 5 школски здания, за кое се може рећи, да су добра, 18 е лоши, а остало су све тако хрђава тек што се над главом непоруше. Ни едне едина од ови школи нема ни оно мало најнуждније и законом прописане учебне опреме. Само у еднoј еднoј предавало се понешто новим начином. Походенј школе тако е неуредно, да се од онога горенаведеног броя школу походеће деце нашло при визитацији само 567; и међу њима е било 50 псалтираца, 123 часловца а остало су били све почетници, кои још ни молитвица знали нису; овде дакле има више учитеља нег псалтираца, и потом кошта изображенј еднoг псалирца скупљ нег издржаванј едне школе и учитеља, узео час! Од то 51 школе било е 16 сасвим затворени и то од више месеци, ер ни едно дете ние долазило.

ПОПУЊНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА. У будимској дијези: Пешта. Наименован Светозар Бакић, изучио е 2 реална разреда, Богословию и немачку препарандию у Вршцу; положио изпит за србског учитеља у Сомбору пред комисиом; проглашен да е способен за учитеља основни и нижи разреда главне школе. Тражили се окром њѡга: Јован Марјановић, Нестор пл. Миковић, Стеван Карановић, Васа Поповић и Ђорђе Сабадош.

Одобрено од краљ. Наместничства бр. 79529 ех 1863 без приметбе.

У вршачкој дијези:

В. Средиште. Наименован Теодор Николин; изучио основну школу и препарандию у Араду; способен за сеоског учитеља. Тражио се још и Филип Милутиновић.

Од кр. Намест. бр. 25822 ех 1863 остављн само као учитељ за

пужду, ер ние србску препарандию изучно и наређено, да се на свршетку год. поново конкуре расписне.

У а р а д с к о ј д и е ц е з и :

А р а д. Наименован Д м и т а р Б а к и ћ вршачки Ђакоп. Изучно Бого-словию у Вршцу и препарандию у Сомбору. Способан за учителя на основ-ной школи. Тражили се још Илия Поповић, Паво пл. Михайловић Урош Вуић' Коста Ђорђевић, Филип Милутиновић, Бранко Влашкалић, Гргур Надашки, Милош Живић, Тодор Шевић и Дмитар Васиљвић.

Одобрено од кр. Намест. бр 78737 год. 1863 без приметбе.

Б а т о н я. Наименован Г р г у р Надашки. Изучно 1 год. Фило-зофије и Препарандию. Способан за учителя на основной школи. Тражио се још и Јосиф Агрима.

Одобрено од кр. Намест. бр 78759 ех 1863 без приметбе.

П О К Л О Н И. Г. Младен Грегоровић Адвокат и Нотар у Турии изволео е за лист на целу годину предплатити, да се едном заслужном учителю ил предуготовнику поклони. Лист овај шалѣ се Г. Дмитру Јосићу суленту IV класе срб. главне школе у Н Саду.

Објава.

КРАТКО УПУТСТВО за срб. народ. учителѣ можесе добити окром код управительства срб. учит. припр. завода у Сомбору још и код Чести Консистериие у Пакрацу и Задру; код окружни школски дирекция у Митровици, Панчеву и у Качфали; код ГГ. учителя: Г. Јоановића у Темишвару граду; Н. Максимовића у Земуну; Св. Белезлие у Оросламошу; Д. Стефановића у срб. Чанаду; А. Стаића у В. Бечкереку; Ј. Вуића у Сенти; и Г. Видаковића у Ердевику.

НАРОДНЕ ПЕСМЕ за наизуст ученѣ могу се добити код ГГ. учи-теля: С. Станковића у Баи; П. Сентомашког у Сивцу; Д. Дадића у Ади; Св. Миладиновића у Семартоию; Ђ. Јоановића млађег у Темиш-вару Фабрики; В. Радивовића у Јосифову, и Ђ. Сабадоша у Ловри.

ИКОНИЦЕ за премие деци у већој количини могу се добити код Чести Консистериие у Пакрацу и Задру; код местни школски дирек-ция у Ади и Кули; код ГГ. учителя: Св. Бакића у Вршцу, и С. Станковића у Баи.

Лист овај излази месечно триред: сваког 10, 20 и последиѣг.

Цена е на целу год 4 фт. на по год 2 фт.

Изд. и уређуе Др Ђ. Нагошевић. — Штампa краљѣв. угар. свеучил. печатня.